

BARNEOMBUDET

Innspill til opplæringslovsutvalget - referansegruppemøte 6.3.2018

Barneombudet takker for muligheten til å komme med innspill til utvalget om dagens regelverksstyring av utdanningssektoren. Vi vil peke på tre hovedutfordringer med dagens regelstyring

1. regelverket er for omfangsrikt og fragmentert.
2. rettighetene til barn med særlige behov må reguleres enda tydeligere for å bli oppfylt.
3. klage- og tilsynssystemet er for tannløst - må får «muskler» til å kreve endring

Innledende perspektiv av betydning for regelstyringen – Utdanning er en menneskerettighet

Retten til utdanning er en grunnleggende menneskerettighet, jf. barnekonvensjonen artikkel 30. Utdanning er viktig både for samfunnet og for enkeltindivid. Gjennom lite tilpasset og dårlig opplæringstilbud mister barn og unge muligheten til fremtidige livssjanser.

Opplæringsloven er et av de viktigste redskapene i Norge for å sikre barns rett til utdanning. Imidlertid er regelverkskompetansen i utdanningssektoren ikke god nok. Vi har dessverre sett at regelverket ikke oppfylles for mange ganger. Barneombudet er alvorlig bekymret for det opplæringstilbudet som mange barn og unge får, og kommuner som ikke fanger opp barn og unges behov tidlig på en god måte.

Når en ny lov skal utformes må det være hensynet til barnas beste som skal være styrende. Den nye opplæringsloven må ivareta barn og unges rett til utdanning på en bedre måte enn i dag. Vi vil også understreke at for at retten til utdanning skal bli oppfylt for alle barn uten diskriminering, jf. barnekonvensjonen art. 2, kan det være nødvendig med positiv særbehandling av noen barn. Denne positive særbehandlingen må fortsatt opplæringsloven fange opp. Vi mener også at barnekonvensjonen art. 3 og 12 bør tas inn i opplæringsloven. Dette gjelder ikke bare for skolemiljø saker, men all virksomhet.

Nedenfor utdyper vi våre tre hovedutfordringer:

1. Regelverket er for omfangsrikt og fragmentert

Det er i dag over 400 bestemmelser i lov og forskrift som regulerer grunnopplæringen. Disse har ulik detaljgrad, men det er grunn til å tro at det kun er et fåtall personer som har oversikt over det totale regelverket. Det er et rettssikkerhetsproblem i en sektor med få jurister.

- Det har siden opplæringsloven trådte i kraft vært minst en regelverksendring årlig. Disse endringene har gitt en svært fragmentert lov, hvor detaljnivået er høyt. Flere av endringene de siste 10 årene har kun vært presiseringer av gjeldende rett som ikke innebærer noen innholdsmessige endringer (eks flytte mobber, lovfesting av ASK og plikt til å vurdere utbytte av opplæringen). Dette må det ryddes i.
- Det er behov for å rydde i hva som bør være regulert, og se om det er mulig å ta bort dobbeltreguleringer, f.eks. like bestemmelser for grunnskolen og videregående opplæring.
- Det er samtidig viktig at regelstyringen beholdes samlet i en lov og forskrift for den offentlige grunnopplæringen, slik som det er i dag. Det bør ikke deles i ulike lover, slik som det var tidligere eller som helsesektoren gjør. Dette vil gjøre regelverket enda mer oversiktlig.

2. Rettighetene til barn med særlige behov må reguleres enda tydeligere for å bli oppfylt

Barn og unge har en rett til grunnskole- og videregående opplæring. Retten og opplæringens formål gjør grunnopplæring til en av samfunnets viktigste velferdstjenester.

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no

- Mesteparten av virksomheten i skolene er tjenesteyting og det må reguleres tydelig i loven hva som er minstestandardene for denne velferdstjenesten. Her er krav til den ordinære opplæringens kvalitet og kvantitet samt skolemiljø sentralt.
- Samtidig er det noen barn som har behov for et mer tilpasset tilbud enn det som følger av det ordinære tilbudet. Barneombudets erfaringer viser oss at reguleringen av opplæringen til barn med særlige behov som ikke kan ivaretas i den ordinære opplæring, ikke er god nok. Her må rettigheter, plikter og saksbehandlingsregler ryddes i.
- I disse tilfellene vil det være snakk om barn og unge som har behov for noe mer, mindre eller annet enn det som følger av minstestandarden (den ordinære opplæringen). Av hensyn til barna vil det være nødvendig med myndighetsutøvelse fordi det vil ha betydning for barnas rettigheter og skolens plikter.
- Her er Barneombudet opptatt av at rettighetene ikke må svekkes av hensyn til kommunene. Erfaringer har vist at av hensyn til barna må kravene bli tydeligere. Handlingsrommet og skjønnsutøvelsen kan tendere mot å være for stor her. Eksempler på områder som må gjennomgås her er spesialundervisning med ASK, tegnspråk etc., særskilt språkopplæring og samisk opplæring

3. Klage- og tilsynssystemet er for tannløst - må få «muskler» til å kreve endring

Barneombudet vil understreke at rettigheter som det ikke er knyttet gode klage- og tilsynsordninger til er lite verdt for barn og unge fordi det da avhenger av god vilje å oppfylle dem.

- Gjennom ulike gjennomganger av vedtak, innsyn i enkeltsaker og henvendelser fra foreldre og barn har vi sett at for mange barn og unge opplever at de ikke får det opplæringstilbudet de har krav på. Vi har det siste året sett stadig flere tilfeller hvor barn og unges behov ikke har blitt fanget opp av skolene og hvor barna har utviklet skolevegring, for eksempel på grunn av langvarig mobbing eller mangelfull opplæring. Da oppfylles ikke retten til utdanning. Vi ser et stort behov for kompensierende tiltak når barna ikke har fått det læringsutbyttet de burde. ‘
- Det må lovfestes administrative reaksjoner og sanksjoner for Fylkesmannen som klageinstans. Når det for eksempel i spesialundervisningssaker og saker om særskilt språkopplæring avdekkes at barn og unge ikke har fått oppfylt rettighetene sine må fylkesmennene kunne pålegge tiltak og evt. tvangsmulkt om det er nødvendig. Det bør også fastsettes hjemmel for bruk av overtredelsesgebyr i tilfeller hvor lovbruddet er alvorlig.
- Tilsvarende hjemler må lovfestes for tilsynsmyndighetene når de avdekker lovbrudd. Nå har ikke tilsynsmyndighetene disse hjemlene, det er noen unntak for i friskoleloven. Dette bør endres. Vi viser til andre rettsområder hvor tilsynsmyndighetene har slike hjemler.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Kjersti Botnan Larsen, e-post kjersti.botnan.larsen@barneombudet.no og telefon 22 39 99 57 / 466 12 610

Postadresse:
Postboks 8889
Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Karl Johans gt. 7
0154 OSLO

E-post:
post@barneombudet.no
Tlf: 22 99 39 50
Org.nr: 971 527 765

www.barneombudet.no